

Zeeland is 'leeg' en dat moeten we zo houden!

Zeeland heeft in zekere zin een voorsprong van tien jaar op de rest van Nederland. De provincie kent een vergrijzing die Nederland pas over tien jaar bereikt. De natuurlijke aanwas (geboorte minus sterfte) is lager dan in de rest van Nederland en wordt in 2010 al negatief, terwijl de rest van Nederland daarop moet wachten tot 2020.

Voor wat betreft de binnenlandse migratie verlaten jongeren Zeeland daar voortgezet hoger onderwijs (delen van het HBO en universiteit) ontbreken. Pensioenmigranten komen in onvoldoende mate naar Zeeland om dit vertrek van jongeren te compenseren. De buitenlandse migratie tot slot is per saldo positief. De laatste tien jaar is de belangrijkste reden voor die positieve balans de komst van asielzoekers/statushouders (naast een positief saldo van Belgen die zich voornamelijk in Zeeuws-Vlaanderen vestigen). Hoe de buitenlandse migratie zich op de langere termijn zal ontwikkelen is vooral met betrekking tot de asielzoekers/statushouders zeer onzeker. Bovendien verlaat een groot aantal van hen (dertig procent tot veertig procent) binnen één jaar weer de provincie.

Houden we met al deze bovenstaande factoren rekening dan zal Zeeland in de toekomst een lagere bevolkingstoename kennen dan de rest van Nederland. Dit betekent dat Nederland als geheel de komende dertig jaar een bevolkingstoename kent die minstens twee maal zo groot is als in Zeeland, waarbij ik me baseer op het meest 'ruime' scenario voor Zeeland.

Deze beperkte bevolkingsgroei is beleidsmatig minder sterk te beïnvloeden dan men bestuurlijk wenst, óók niet door het sterk stimuleren van de werkgelegenheid voor zover dat ooit mogelijk is. Waarom niet? Door een toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen, meer tijdelijk werk, meer uitzendwerk en de mogelijkheid om te blijven pendelen wordt de groei van de werkgelegenheid grotendeels opgevangen door de al aanwezige potentiële beroepsbevolking.

De beperkte bevolkingstoename voor Zeeland, waarbij er in delen van Zeeland nu al sprake is van een bevolkingsafname, wordt vooral be-

RICHARD VAN BREMEN*

In het vorige nummer van AGORA stond Zeeland centraal. De provincie werd door sommige auteurs een bloeiende toekomst toegedicht. Brain drain, vergrijzing en een perifere ligging zouden echter bedreigingen vormen. Ook volgens Richard van Bremen ziet de toekomst van Zeeland er rooskleurig uit. Hij ziet echter juist in de schijnbare bedreigingen grootse kansen voor Zeeland.

stuurlijk gezien als een bedreiging. Zeeland dient te groeien, in werkgelegenheid, in bevolkingsaantallen, in aantal te bouwen woningen, in bedrijvigheid. Het is alles groei wat de klok slaat, voor gemeenten, voor regio's, voor de provincie. Mijn stelling is dat hoewel de mindere bevolkingsgroei c.q. bevolkingsafname negatief lijkt, het voor Zeeland ook kansen biedt op de langere termijn: kansen voor een 'lege ruimte' binnen een ruimer verstedelijkt gebied. Wat is daar dan zo gunstig aan?

De toename van het ruimtebeslag van wonen wordt beperkt

Door een toenemende vergrijzing en individualisering neemt het gemiddeld aantal personen per gezin af en neemt het ruimtebeslag van wonen relatief toe. Kortom: meer woningen zijn nodig bij eenzelfde hoeveelheid mensen. Daarnaast willen mensen zelf ook steeds ruimer en kwalitatief beter wonen. Redenen waarom het ruimtebeslag van wonen toeneemt, óók bij een beperkte bevolkingstoename.

Bestuurlijk wordt getracht het ruimtebeslag van wonen zoveel mogelijk te beperken. Om het open gebied open te houden wordt zuinig ruimtegebruik bevorderd. Zo krijgt het bouwen binnen bestaand stedelijk gebied de voorkeur boven bouwen in het buitengebied.

Een geringere bevolkingsgroei tot een bevolkingsafname biedt kansen, juist om het open gebied ook open te houden. Het beperken van het ruimtebeslag van het wonen, dat een gevolg is van deze bevolkingsontwikkeling, draagt daartoe bij.

Aan de vraag naar natuur kan in Zeeland ruimschoots worden voldaan

Zeeland bestaat uit -veel- zee en -relatief dunbevolkt- land. Zeeland is een waterprovincie. Dit biedt kansen om aan natuurontwikkeling en -behoud te doen.

Natuur wordt in de vorm van recreatiegroen en reservaatgebied een van de grootste ruimtevragers. Dit gaat voornamelijk ten koste van het landbouwgebied. Daar Zeeland bij uitstek een landbouwprovincie is, liggen er in Zeeland volop kansen op het gebied van natuurontwikkeling. Zeeland en Groningen lijken binnen Nederland de enige provincies die vrij gemakkelijk aan de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur kunnen voldoen.

Een geringere bevolkingsgroei tot een bevolkingsafname biedt kansen om het open gebied ook open te houden. Het open gebied kan deels door de natuur worden ingevuld.

De recreatieve druk op Zeeland neemt in de toekomst toe

Een beperkte toename van de Zeeuwse bevolking betekent tevens een toename van de recreatieve druk. De recreatie in en om de woning zal in belang toenemen, zeker in relatie tot de vergrijzing van de bevolking. De directe woonomgeving wordt steeds belangrijker. Het betekent óók een druk op de aanwezige dagrecreatieve voorzieningen. Van alle dagtochtjes binnen Zeeland worden er tachtig procent door de Zeeuwen zelf gemaakt.

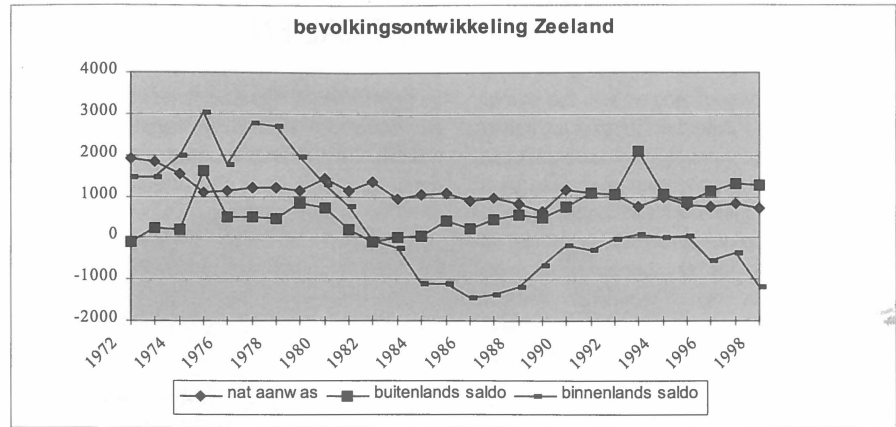
De sterkere bevolkingstoename in de aangren-

zende provincies (Zuid-Holland, de Westbrabantse stedenrij en de steden in Vlaanderen) leidt eveneens tot een toename van de recreatieve druk op Zeeland. Vanuit deze optiek is het belangrijk om rekening te houden met de functie van Zeeland als groen-blauwe open ruimte. Een functie die bepalend is voor de aantrekkelijkheid van onze provincie als oase van rust, ruimte en groen.

Open ruimte wordt in de toekomst steeds schaarser en daarmee waardevoller

Open ruimte wordt in de toekomst schaarser. De vraag naar meer ruimte neemt toe. Méér ruimte voor wonen, voor mobiliteit, voor bedrijfsterreinen, voor recreatie. Al deze activiteiten vinden plaats binnen een steeds schaarser wordende open ruimte. Schaarheid die de open ruimte steeds waardevoller maakt. Een geringere bevolkingsgroei tot een bevolkingsafname biedt kansen om de open ruimte zoveel mogelijk in stand te houden.

Als je kijkt naar Zeeland op een hoger schaalniveau (binnen Nederland, binnen de Rijn-Scheldedelta), dan bestaan er volop kansen voor Zeeland om zich te profileren als groen-blauwe oase binnen een steeds sterker verstedelijkt

omringend gebied. Zeeland is anno 1998 al veel minder verstedelijkt dan het huidige groene hart van Nederland. Door onder andere de minder sterke bevolkingsgroei binnen Zeeland zullen de verschillen met Nederland voor wat betreft de verstedelijking alleen nog maar toenemen. Dat wat een bedreiging lijkt op de korte termijn (mindere bevolkingsgroei tot een bevolkingsafname) zal op de langere termijn juist kansen bieden. Over dertig jaar zullen er binnen Nederland en de Rijn-Scheldedelta nog

nauwelijks plaatsen zijn die groen, natuurlijk en open zijn. Dit betekent natuurlijk wel keuzen maken, óók op de korte termijn. Een keus voor kwaliteit, voor kwaliteit van wonen én woonomgeving (inclusief een architectonische en landschappelijke kwaliteit). Kwaliteit met betrekking tot een duurzame economische groei; met betrekking tot een optimale afstemming tussen natuur en recreatie.

* Richard van Bremen is werkzaam bij de Provincie Zeeland. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

De redactie van AGORA heeft nog plaats voor...

Redacteurs. Agora is continue op zoek naar nieuw talent. We maken met name graag kennis met mensen buiten de Amsterdamse geografen wereld. Ben je geïnteresseerd in het schrijven en aanleveren van artikelen, kom dan de vernieuwde redactie versterken. Meewerken aan een themanummer van Agora als gastredacteur behoort ook tot de mogelijkheden.

Voor informatie: Jeroen van der Velden, tel: 020-6446302, email: j.velden@frw.uva.nl